

Tauvassdraget grunneigarlag DA
Ryfylkeveien 2010
4120 TAU

NVE
Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

31.03.2025

Høringsuttalelse til NVE saksnummer 202421905.

Tauvassdraget elveeigarlag DA behandlet saken i medlemsmøte 04.03.2025 og gir med dette denne omforente uttale til saken:

«Tauvassdraget elveeigarlag DA går sterkt imot å gi Småkraft AS konsesjon for videre kraftproduksjon i Tauvassdraget.»

Bakgrunn for uttalen

Innledning

I samtale med NVE ble det opplyst pr. telefon at det er 4 alternativer til vedtak som NVE kan ta i saken. Dette omhandler de 2 alternativene konsesjonssøknaden beskriver med eventuelle vilkår, drive som før og det 4 alternative å **nekte konsesjon**.

NVE skriver i invitasjonen til høringen at vassdraget er et **prioritert vassdrag** i Regional plan for vannforvaltning i Rogaland 2022-2027, med mål om reetablering av anadrom fisk.

Tauvassdraget elveeigarlag har med økonomisk støtte i fra Strand kommune, Rogaland Fylkeskommunen, Statsforvalteren i Rogaland, Miljødirektoratet, Ryfylke IKS og Ryfylke Vassområde innhentet et stort kunnskapsgrunnlag for en treffsikker bærekraftig reetablering av våre anadrome fiskearter i vassdraget. Samlet er det investert i overkant av kr 1,8 mill. fra oppstarten i 2011 frem til i dag. Elveigarlaget DA har med andre ord **bred politisk og forvaltningsmessig støtte** i å få reetablere vassdraget for anadrome arter igjen.

Tauvassdraget har i kraftproduksjon sammenheng svært liten verdi og i nasjonalt perspektiv ingen verdi. Det er liten fallhøyde og store svingninger i vannføringen og vassdraget er uegnet for regulering/oppdemning. Småkraft opplyser at kraftverket er ett av de minste av 220 kraftverk de operer i Norge. I møte med Småkraft As opplyste de att anlegget er gammelt og vil har behov for betydelige oppgraderinger for å imøtekomme dagens krav som blir satt for kraftproduserende vannkraft anlegg. Kraftproduksjonen i dag tilsvarer strømforbruket til 150-200 boliger.

Konsekvenser av tiltakene

Minstevannføring

Det blir i konsesjonssøknaden lagt frem at alternativ 1 er det foretrukne alternativ fra konsesjonssøker. Det blir lagt til grunn en minstevannføring på 410 l/sek ved begge alternativene, som da utgjør ca 7 % av middelvannføringen i vassdraget. Dette vil medføre en dramatisk reduksjon/bortfall av dagens vanddekkede areal i det komplekse nettverket av små og store elve-/bekkeløp i Tauåni, som er Tauvassdragets nedre elvestrekning. Vi har beregnet at nærmere 90% av disse elveløpene vil bli tørrlagt. De gjenværende elveløpene vil ved en reduksjon i middelvannføring på over 90 %, høyst sannsynlig bli sterkt forringet mht. å skulle fungere som gyte- og oppvekstarealer for anadrom fisk (G. B. Lehmann/NORCE LFI, pers.med.) Det er tvilsomt om tilfredsstillende oppvandringsmuligheter for fisk vil kunne opprettholdes ved å slippe en og annen lokkeflom i et elveløp som utenom flommene nærmest vil være ufremkommelig for fisken. Det er mer sannsynlig at det for å kunne opprettholde selv et minimum av vandring må gjøres en omfattende maskinell kanalisering og tilrettelegging mellom Krossvatnet og Bjørheimsvatnet, for at anadrome arter i det hele tatt skal kunne forsere strekningen. Vi kan ikke se at denne problematikken er tatt med i konsesjonssøknaden, som hovedsakelig skisserer passasjer forbi demningen i Krossvatnet. Strekningen vil også bli helt uegnet som habitat for elvemuslingen som finnes i denne strekningen av vassdraget. Elvemuslingen må ha god og stabil gjennomstrømning av friskt vann samt muslingen tilstedeværelse av laks evt. aure som transportvert.

I tillegg til ovennevnte konsekvenser for fiske, vil konsekvensene for det biologiske mangfoldet langs elvestrekningen og i elven bli omfattende, med dertil reduksjon i habitatet for både fugler og dyr. Tema biologisk mangfold handler ikke bare om artsdiversitet, men også om variasjon av leveområde for den diversiteten vi har av arter. Det lovpålagte forvaltningsmålet for naturtyper/økosystemer er å ta vare på mangfoldet av naturtyper. Her vil flere viktige naturtyper knyttet til vannmiljø forsvinne i en strekning på 1 km. Disse økologiske konsekvensene vil totalt undergrave forvaltningsmålene for både arter og naturtyper i §4 og 5 i Naturmangfoldloven.

Møllefossen/mølleparken.

Det er i alternativ 1 lagt til grunn å prosessere over 90% av middelvannføringen og kjøre lokkeflommer i perioder ved opp og nedgang av anadrom fisk. Møllefossen vil i realiteten forsvinne helt. Ett attraktivt skue i ett fantastisk møllehistorisk miljø med restaurerte kvernhus fra middelalderen blir borte for fremtidige generasjoner. Minstevannføringen vil også her føre til at Møllefossen vil være tilnærmet tørrlagt hele året.

Rødlistearter (truet og sårbare arter)

Både alternativ 1 og alternativ 2 vil ha stor negativ påvirkning på flere sterkt trua rødlistearter. Her nevnes; Laks, Sjørørret, Ål, Elvemusling.

Videre vil det være betydelige negative konsekvenser for den mest artsrike lokaliteten i Kommunen for vannfugler i Krossvatnet. Her er det også registrert rødlistearter som Sothøne,

Sivhøne, Dvergdykker, Fossefall mfl. Konsekvensene vil eksempelvis for Dvergdykkeren som er sterkt truet bli reduksjon av næringstilgang i form av betydelig reduksjon av invertebrater, amfibier o.l. som vil bli sterkt redusert når vanngjennomstrømningen reduseres med 90% i Krossvatnet. Gjengroing vil også bli en stor utfordring for alle nevnte rødlistearter i Krossvatnet.

Nytten av kraftproduksjonen i Vassdraget

Vi kan ikke se at det er noen fordeler eller nytte av å opprettholde eller utvide kraftproduksjonen i vassdraget. Dagen produksjon som tilsvarer strøm til 150-200 husstander har en helt ubetydelig innvirkning på kraftsituasjonen både lokalt og nasjonalt. Småkraft AS som vi har blitt opplyst eies av ett Nederlands pensjonsfond mfl. vil være de eneste som vil bli negativt berørt ved at konsesjon ikke gis for videre drift. Småkraft As opplyste i informasjonsmøte vedr. NVE`s innkalling til konsesjon at kraftverket på Tau er ett av de minste i Småkraft AS sin portefølje på over 200 kraftverk i Norge.

Nytten av å nekte konsesjon for videre kraftproduksjon

Tauvassdraget grunneigarlag SA vedtektsfestet formål:

*«Forvalte og omsette andelseiernes fiskerettigheter innenfor Tauvassdragets (geografiske) område. Laget skal sørge for en god og bærekraftig forvaltning av fiske på lagets område med sikte på best mulig økonomisk utbytte for andelseierne. Forvaltningen skal ha som siktemål å bevare fiskeressursene på lang sikt. **Det vil være et hovedmål å reetablere Tauvassdraget som anadromt vassdrag.**»*

Elveigarlaget Da ble etablert i 2012 og har fra 2016 samarbeidet med forskningsselskapet NORCE LFI frem til i dag og denne høringsuttale. LFI har utført omfattende forundersøkelser i Tauvassdraget i perioden fra våren 2019 til høsten 2024:

Habitatkartlegging av elvestrekningene i Tauvassdraget i april 2019 (Lehmann m.fl. 2019)

Ungfiskundersøkelse på elvestrekninger i november 2023 (Lehmann m.fl. 2024)

Prøvefiske med garn i innsjøene i vassdraget i september 2024, inkl. undersøkelse av vannkjemi, plankton og bunndyr. Det ble også samlet inn e-DNA prøver langs hele den potensielt anadrome strekningen, som bidrag til å få kartlagt utbredelsen av blant annet elvemusling i vassdraget (Lehmann m.fl. in prep. - rapporteres 1. kvartal 2025).

Undersøkelsene har hatt til hensikt å kartlegge forhold i Tauvassdraget før reetablering av anadrom fisk. De skal i hovedsak utgjøre bakgrunnsinformasjon evt. et «referansegrunnlag» for fremtidige undersøkelser i vassdraget, men også i noen grad antyde hvor og hvilke tiltak som kan være aktuelle i vassdraget.

Kunnskapsgrunnlaget ligger dermed klart for å starte arbeidet med å reetablere vassdraget til å bli anadromt igjen. Vi har kartlagt mulighetene og tiltak som må utføres dersom Småkraft AS nektes konsesjon. Nyttens fremkommer først, er at det i så fall **ikke** vil bli nødvendig å bygge omfattende fisketrapper. I dag er det en mekanisk drevet hevesluse som stenger for vannet å gå ned «Gamle- Åna» v/Mølleparken. Her er det et naturlig elveleie som alle

anadrome arter, evt. etter enkle tilrettelegginger vil kunne forsere for å komme videre opp vassdraget. Her er også mulighet for å kunne lage sluse for sikker kontroll av opp og nedgang av fisk. Det er tekniske installasjoner ved utløpet av Bjørheimsvatnet og Tysdalsvatnet som må fjernes/ombygges for å gi de anadrome artene en sikker passasje.

Alle potensielle gyte- og oppvekstområder er kartlagt og det er i tillegg avdekket/kartfestet hvor det er hensiktsmessig å utføre habitatforbedrende tiltak. Det vil bli benyttet lakserogn fra egnet laksevassdrag, her Årdalsvassdraget som har ett nylig oppgradert kultiveringsanlegg og god kompetanse i kultiveringsarbeidet. Tauvassdraget elveeigarlag DA står klar til å gjennomføre reetablering av anadrome arter i vassdraget og sikre en bærekraftig forvaltning av hele vassdraget. Dette vil skje i samarbeid med Ryfylke vassområde, Norce LFI, Miljødirektoratet, Statsforvalteren, Strand kommune, Norske lakseelver, og mange frivillige som har meldt sin interesse i å bidra til restaureringen av vassdraget.

Avslutning

Det er vurderinger ihht. §25 i vannressursloven som er avgjørende om konsesjon kan gis.

Vannressursloven § 25 lyder "Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet.

I lys av høringsuttalens redegjørelser av fordeler og ulemper vil det være oppsiktsvekkende om NVE skulle velge å gi konsesjon til videre kraftverksdrift i Tauvassdraget. Ulempene for allmenne og private interesser er så omfattende og nytten helt marginal. Den allmenne nytten er nesten ikke målbar og er så marginal at det vil være umulig å sette denne inn i klimaregnskap/energisikkerhets-perspektiv. Som en vil se av de andre høringsinnspillene så er det veldig store og variert allmenne interesse i saken som blir skadelidende og som umulig kan avbøtes med de marginale fordelene en konsesjon vil gi.

Tauvassdraget Elveeigarlag sa
org. Nr: 997987160

Tilleggs kommentar:

Dersom NVE skulle velge å gi konsesjon vil nok Tauvassdraget elveeigarlag mest sannsynlig bli avvirket. Alt. 1 og 2 i konsesjonssøknaden legger til grunn en minstevannsføring som er helt meningsløs hvis en skal kunne få reetablere vassdraget til et solid og berekraftig anadromt vassdrag slik det var før kraftverket kom . Minstevannføringen må minimum ligge på 2-3000 l/s for å sikre godt vann dekt areal i elvestrengene og for å opprettholde den gode vannkvaliteten som er i vassdraget og innsjøene.

Referanser

Lehmann, G.B., S. Stranzl og C. Postler 2019. Kartlegging av habitatforhold for laksefisk i Tauvassdraget, april 2019. LFI-rapport nr. 345. 42 s.

Lehmann, G.B., S-E. Gabrielsen og B. Skår 2023. Ungfiskundersøkelse i Tauvassdraget høsten 2023.

LFI-rapport nr. 512. 15 s.

Lehmann, G.B., B. Skår, T. E. Isaksen, J. Björklund og Sigrid Mugu 2025/in prep. Prøvegarnfiske i Tauvassdraget, september 2024. LFI-rapport nr. 563. xx s.